

130.

Vládní nařízení
ze dne 7. července 1933

o úředním cejchování plynoměrů.

Vláda republiky Československé nařizuje podle zákona ze dne 23. července 1871, č. 16 ř. z. z roku 1872, jímž byl stanoven nový řád o mírách a váhách, a podle zák. čl. V/1907, o mírách, jich používání a dohledu na ně, jakož i podle zákona ze dne 28. května 1930, č. 75 Sb. z. a n., o úpravě příslušnosti ve věcech cejchovních v zemi Slovenské a v zemi Podkarpatoruské:

§ 1.

Připuštění plynoměrů k úřednímu cejchování.

(1) Úředně cejchovány mohou být kromě výjimky uvedené v § 14, odst. 3 jen plynoměry soustav a vzorů, které byly ústředním inspektorátem pro službu cejchovní připuštěny k úřednímu cejchování podle tohoto nařízení. Žádosti o připuštění jednotlivých soustav a vzorů plynoměrů k úřednímu cejchování buďtež podávány u ústředního inspektorátu pro službu cejchovní. U téhož úřadu jest nutno též žádati o schválení každé konstruktivní změny nebo úpravy plynoměru, který byl již k úřednímu cejchování připuštěn.

(2) Žádosti buďtež doloženy technickým popisem, dvěma shodnými technickými výkresy a třemi plynoměry vzorovými, z nichž jeden jest se zasklenou nebo odnímatelnou skříň. Nemohou-li se vzorové plynoměry zkoušeti v úředních místnostech, vyzkouší se u žadatele na jeho útraty. Kromě toho jest ústřední inspektorát pro službu cejchovní oprávněn vyzkoušeti i další plynoměry u žadatele na jeho útraty. Ke každému odlišnému vzoru plynoměru budiž přiložena tabulka obsahující rozměry plynoměrů všech velikostí, jež hodlá žadatel vyráběti. Výkresy provedené černě na bílém papíře a nepřeložené musí zobrazovati podstatné části i celé vnitřní zařízení, jakož i vnější vzhled plynoměru v měřtku nejméně 1 : 2,5 u plynoměrů do velikosti průchodu $P = 10 \text{ m}^3$, a nejméně 1 : 10 u plynoměrů větších.

(3) K podání žádosti o připuštění plynoměru k úřednímu cejchování nebo o schválení jeho konstruktivní změny nebo úpravy jest oprávněn pouze výrobce, vynálezce nebo konstruktér plynoměru, který může pro další

jednání oznámiti ústřednímu inspektorátu pro službu cejchovní svého zástupce.

(4) Připuštění k úřednímu cejchování a schválení konstruktivní změny neb úpravy uveřejní se na útraty žadatele v Úředním věstníku státní služby cejchovní.

§ 2.

Připustné soustavy.

(1) K úřednímu cejchování mohou být připuštěny (§ 1, odst. 1) pouze plynoměry objemové, a to:

a) plynoměry mokré, u nichž plyn vstupuje do prostoru ohraničeného stěnami pohyblivého měřicího zařízení a hladinou plnicí tekutiny a způsobuje buď nepřetržitý pohyb otáčivý měřicího zařízení (měřicí buben) nebo kývavý pohyb měřicího zařízení (měřicí zvony nebo kapsy),

b) plynoměry suché, u nichž plyn vstupuje do prostoru omezeného pevnými stěnami a pohyblivou stěnou měřicího zařízení (měřicí komory) a způsobuje jeho pohyb.

(2) Ústřední inspektorát pro službu cejchovní může připustiti k úřednímu cejchování i jiné soustavy plynoměrů objemových a může v odůvodněných případech povoliti odchylky od konstruktivních podmínek stanovených tímto nařízením.

§ 3.

V ý k o n n o s t p l y n o m ě r u .

(1) Výkonnost (měřicí schopnost či měřivost) plynoměru jest určena jeho obsahem a jmenovitým průchodem. Obsah plynoměru jest množství plynu nebo vzduchu v litrech, které pojme měřicí zařízení při jedné náplni (obráтке). Jmenovitý průchod jest množství vzduchu v krychlových metrech, které projde plynoměrem za jednu hodinu při nejvyšší průměrné ztrátě tlakové uvedené v této tabulce:

nejvyšší průměrná
ztráta tlaková
v mm vodního
sloupece

jmenovitý průchod
v m^3

4	0,5 až do 2
5,5	přes 2 až do 5
7	přes 5 až do 10
8,5	přes 10 až do 15
10	přes 15 až do 20
12	přes 20 až do 30
15	přes 30.

Ústřední inspektorát pro službu cejchovní určí při připuštění plynoměru k úřednímu cejchování nejvhodnější z hodnot jmenovitého průchodu. Průměrnou tlakovou ztrátou se rozumí aritmetický průměr největšího a nejmenšího rozdílu tlaků před plynoměrem a za plynoměrem, které byly zjištěny při průchodu množstvím vzduchu odpovídajícího udanému jmenovitému průchodu.

(2) Plynoměr musí udávati měřené množství plynu přímo a v metrické míře.

(3) Plynoměr musí udávati v mezích dovolených odchylek (§ 10) množství plynu při průchodu rovném 20 až 150% udaného jmenovitého průchodu [§ 4, odst. 3, písm b)] a musí býti tak citlivý, aby při průchodu rovném 2% udaného jmenovitého průchodu byl uveden ještě v chod.

(4) Tlak plynu, pro který jest plynoměr určen, musí býti v mezích 40 až 200 mm vodního sloupce.

§ 4.

V ý r o b n í z n a č k a a j i n é ú d a j e.

(1) Na každém plynoměru musí býti na kovové tabulce uvedena zřetelně výrobní značka schválená ústředním inspektorátem pro službu cejchovní. Značky té jest dovoleno užívati pouze výrobci plynoměru. Kovová tabulka musí býti s plynoměrem tak spojena, aby ji nebylo možno odstraniti aniž by bylo porušeno úřední ověření.

(2) Dále musí býti na této tabulce uvedeno jméno a sídlo výrobce, výrobní číslo plynoměru, jakož i rok výroby; k těmto údajům může býti připojeno i jméno a sídlo zástupce (§ 1, odst. 3) nebo i majitele plynoměru.

(3) Kromě toho musí býti na tabulce tyto údaje:

a) obsah plynoměru (§ 3, odst. 1): $O = \dots l$,

b) jmenovitý průchod plynoměru (§ 3, odst. 1): $P = \dots m^3$,

c) tlak plynu, pro který jest plynoměr určen (§ 3, odst. 4): Pro tlak \dots mm v. s.

(4) K údajům těm může býti připojeno i označení počtu plamenů, jichž celkovou spotřebu může plynoměr ještě měřiti, při čemž za spotřebu pro jeden plamen se bere 150 l plynu za 1 hodinu.

§ 5.

M a t e r i á l p l y n o m ě r ů.

Jako materiálu pro plynoměry smí býti

užito pouze kovu dostatečné tloušťky a pevnosti a u plynoměrů suchých mimo to i blány dostatečně podajné a neprodyšné; materiál nesmí, pokud možno, podléhati chemickým vlivům plynu.

§ 6.

P l y n o m ě r y m o k r é.

(1) Skříň plynoměru, která jednak tvoří nádrž plnicí tekutiny, jednak uzavírá měřicí zařízení a prostor naplněný plynem, musí býti úplně neprodyšná a skládati se z co nejmenšího počtu částí tak upravených, aby vnitřní zařízení plynoměru nebylo přístupné aniž by bylo porušeno úřední ověření zajišťující spojení jednotlivých částí.

(2) Zpětný pohyb měřicího ústrojí plynoměru nesmí býti možný; mimo to musí býti přívodní trubice plynu opatřena označením „Vstup“, „Přívod“ nebo šípkou.

(3) Trubice k nalévání nebo vypouštění plnicí tekutiny musí býti opatřena hydraulickým závěrem o výšce aspoň o 10 mm větší než jest tlaková výška plynu, pro kterou jest plynoměr určen (§ 3, odst. 4).

(4) Jsou-li údaje plynoměru závislé na výšce plnicí tekutiny, musí býti plynoměr opatřen zařízením, které umožňuje kdykoli doplniti tekutinu na správnou výši. Též musí býti plynoměr opatřen zařízením (ventil s plovákem a pod.), které uzavře přívod plynu, jakmile hladina plnicí tekutiny tak klesla, že údaje plynoměru stávají se pochybnými. Takového zařízení není třeba, jsou-li plynoměry opatřeny vodoznakem nebo zaskleným okénkem, jímž jest viděti hladinu. Výška hladiny nebo výšky mezních hladin, t. j. hladiny nejvyšší a nejnižší, při nichž jest ještě činnost plynoměru správná, musí býti na vodoznaku nebo okénku vyznačeny vyrytými nebo vyleptanými čárkami, ukazovateli nebo podobně. Přepadní trubice určující správnou hladinu plnicí tekutiny musí býti, pokud možno, blízko středu plynoměru.

(5) Tekutina může se doplňovati na správnou výši též samočinně. Zařízení ta nesmějí míti vliv na správnou činnost plynoměru a podléhají schválení ústředního inspektorátu pro službu cejchovní.

(6) Podstavec, na němž spočívá skříň plynoměru, musí dobře státi na rovné ploše; spodní jeho rovina musí býti kolmá ke svislé ose plynoměru. Plynoměry o průchodu větším než 20 m³ nemusí míti podstavec.

(7) Je-li správnost údajů plynoměru závislá od jeho polohy, musí být plynoměr opatřen olovnicí; délka pohyblivé části olovnice musí se rovnat aspoň $\frac{1}{4}$ vzdálenosti vnějších okrajů podstavce. Olovnice též může být nahrazena vodováhou. Skříň plynoměrů o průchodu větším než 20 m^3 může být opatřena místo vodováhy na vhodném místě opracovanou plochou, na niž lze klásti vodováhu při ustavování plynoměru.

(8) Počítadlo musí zaznamenávat celkové množství prošlého plynu v krychlových metrech. Může být provedeno jako počítadlo ručičkové nebo s otáčivým číselníkem nebo válečkové. Je-li provedeno jako počítadlo ručičkové nebo s otáčivým číselníkem, jsou jeho číselníky děleny a očíslovány vždy od 0 do 9, při čemž pod každým číselníkem musí být označena jeho řádová hodnota buď slovy: „jednotky“, „desítky“, „sta“ atd. nebo čísky 1, 10, 100 atd. Kromě toho musí být číselník opatřen nápisem „Krychlové metry“ nebo „ m^3 “, kteréžto označení dostačí, je-li počítadlo provedeno jako počítadlo válečkové. Kromě počítadla celkového musí být plynoměr opatřen ještě zařízením umožňujícím odečtení aspoň $\frac{1}{500}$ hodnoty jmenovitého průchodu tohoto plynoměru (počítadlo odchylkové). Číselník tohoto počítadla musí být dělen nejméně na 100 dílků v hodnotách litrových nebo v násobcích dvou nebo pěti litrů; každý desátý dílek musí být očíslován. Číselník musí být opatřen nápisem „Litry“ nebo zkratkou „l“. Je-li počítadlo plynoměru provedeno jako počítadlo válečkové, může být i počítadlo odchylkové takto provedeno; souvisí-li přímo s počítadlem hlavním, musí se od něho zřetelně lišiti, číselníky obou počítadel mohou však být opatřeny společným nápisem „Krychlové metry“ nebo „ m^3 “.

(9) Pouzdro uzavírající počítadlo musí znemožňovat přístup k počítadlu a musí být se skříní plynoměru tak spojeno, aby bez porušení úředního ověření nebylo možno je odejmouti. Počítadlo musí být zaskleno zevnitř.

(10) Rozvodové ústrojí, je-li jím plynoměr opatřen, může být provedeno jako ústrojí šoupátkové, ventilové nebo kohoutkové.

§ 7.

Plynoměry suché.

Plynoměry suché musí vyhovovati podmínkám stanoveným pro plynoměry mokré v § 6, odst. 1, 2, 8, 9 a 10.

§ 8.

Plynoměrové automaty.

(1) Plynoměry mokré i suché mohou být opatřeny zařízením, které po vhození určitého peníze nebo kovové známky uvolní průchod plynu a po projití určitého množství odpovídajícího vhozenému penízi nebo známce průchod opět uzavře (plynoměrové automaty se zařízením pro předplácení plynu). Zařízení to nesmí však působiti ani na správnou činnost plynoměru ani na spolehlivé odečítání údajů počítadel.

(2) Plynoměry s tímto zařízením musí být opatřeny kovovou tabulkou s nápisem: „Zařízení pro předplácení plynu nebylo úředně zkoušeno.“ Tabulka musí být umístěna na skříní plynoměru blízko zařízení a musí být tak upravena, aby její spojení se skříní plynoměru mohlo být úředním ověřením zajištěno.

§ 9.

Úřední cejchování.

Úřední cejchování (přecejchování) plynoměrů vykonávají podle instrukce vydané ústředním inspektorátem pro službu cejchovní úřady cejchovní, které byly k tomu zmocněny příslušným cejchovním inspektorátem. Úřední cejchování (přecejchování) koná se podle volby zájemcovy buď v úřadě nebo u zájemce na jeho žádost a útraty, opatří-li k tomu potřebná zařízení a pomocníky.

§ 10.

Dovolené odchylky.

(1) Dovolené odchylky údajů počítadla plynoměru od skutečně prošlého množství vzduchu při průtokové rychlosti stanovené instrukcí (§ 9) a při přetlaku 60 mm vodního sloupce smějí činiti při prvním cejchování plynoměru nebo po jeho opravě nejvýše $\pm 2\%$ prošlého množství.

(2) Při přecejchování plynoměrů, jichž úřední ověření nebylo porušeno, jsou dovoleny odchylky nejvýše $\pm 4\%$ prošlého množství.

§ 11.

Ověření.

(1) Spojení všech částí plynoměru, jichž změnou nebo výměnou by byla správnost

údajů plynoměru porušena, musí býti zajištěno úředním ověřením.

(2) Ověření plynoměrů děje se způsobem stanoveným ústředním inspektorátem pro službu cejchovní. Počet ověření budiž udán na tabulce (§ 4, odst. 1) za výrobním číslem.

§ 12.

Úřední přecejchování.

(1) Všechny plynoměry jsou podrobeny přecejchování, a to plynoměry mokré v deseti letech, plynoměry suché v osmi letech. Tato lhůta počíná vždy příštím 1. lednem po posledním ověření.

(2) Rovněž musí býti plynoměr úředně přecejchován, bylo-li úřední ověření porušeno nebo byl-li plynoměr poškozen či opraven tak, že ztratil vlastnosti předepsané cejchovnými předpisy.

§ 13.

Cejchovní poplatky.

Poplatky za úřední cejchování nebo přecejchování plynoměrů jsou:

a) u plynoměrů mokrých do průchodu

1 m³ 8 Kč,

2 m³ 12 Kč,

4 m³ 17 Kč,

6 m³ 21 Kč,

8 m³ 26 Kč,

10 m³ 30 Kč,

12 m³ 34 Kč,

15 m³ 38 Kč a za každých dalších započatých

5 m³ 5 Kč;

b) u plynoměrů suchých o 50% vyšší než u plynoměrů mokrých [písm. a)].

§ 14.

Závěrečná ustanovení.

(1) Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. srpna 1933. Tímto dnem pozbývají platnosti dosavadní předpisy o úředním cejchování plynoměrů, zejména ustanovení §§ 41 až 45 nařízení ze dne 19. prosince 1872, č. 171 ř. z., jímž se vyhláší cejchovní řád a cejchovní sazba, dále, pokud se týkají plynoměrů, nařízení ze dne 18. července 1874, č. 110 ř. z., a vyhláška ze dne 8. srpna 1876, č. 107 ř. z., kterými se

uveřejňují doplňky k cejchovnímu řádu a k cejchovní sazbě. Rovněž se ruší ustanovení §§ 101 až 116 nařízení č. 107.225/1908 K. M. (uh. m. obchodu), o úpravě a odchylkách měr a měřidel, které lze ověřovati, a o podobě ověřovacích značek, a dále, pokud se týkají plynoměrů, ustanovení §§ 63 až 65 nařízení č. 95.035/1912 K. M. (uh. m. obchodu), o prvním, jakož i periodickém ověřování měr a měřidel a o poplatcích, které jest za ně platiti. Taktéž se ruší, pokud se týká plynoměrů, ustanovení § 3 nařízení ze dne 28. března 1881, č. 30 ř. z., o přecejchování měr, závaží, vah a jiných měřicích přístrojů, kterých se užívá ve veřejném obchodě k měření a vážení, a o sudech podléhajících cejchování. Zároveň se částečně mění ustanovení § 1 vládního nařízení ze dne 22. listopadu 1919, č. 629 Sb. z. a n., jímž se stanoví poplatky za cejchování měr a vah a jiných měřicích přístrojů, ve znění vládního nařízení ze dne 22. prosince 1920, č. 681 Sb. z. a n., jímž stanoví se přírážky k poplatkům za cejchování měr a vah a jiných měřicích přístrojů.

(2) Úřední cejchování a přecejchování plynoměrů vykonané podle dosud platných předpisů podrží platnost i po nabytí účinnosti tohoto nařízení a plynoměry takové mohou býti i nadále přecejchovávány.

(3) Plynoměry, které byly připuštěny k úřednímu cejchování před 1. srpnem 1933 a nevyhovují předpisům tohoto nařízení, mohou býti předkládány k prvému cejchování nejpozději do konce roku 1935.

(4) Ustanovení § 12 o úředním přecejchování vztahuje se i na plynoměry cejchované před 1. srpnem 1933. V zemích České a Moravskoslezské musí býti plynoměry cejchované do konce roku 1933 přecejchovány nejpozději do konce roku 1948.

(5) Provedením tohoto nařízení se pověřuje ministr veřejných prací.

Malypetr v. r.

Dr. Beneš v. r.	Dostálek v. r.
Černý v. r.	Dr. Hodža v. r.
Dr. Trapl v. r.	Bradáč v. r.
Dr. Dérer v. r.	Dr. Czech v. r.
Dr. Meissner v. r.	Dr. Spina v. r.
Dr. Matoušek v. r.	Dr. Franke v. r.
Bechyně v. r.	Dr. Šrámek v. r.